

Bir Psikiyatri Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Profesyonel Benlik Kavramı ve İletişim Beceri Düzeylerinin İncelenmesi

Investigation of Professional Self- Concept Levels and Communication Skills of Nurses Working in a Psychiatric Impotent Hospital

Sibel Asi KARAKAŞ¹ Hatice POLAT²

ÖZET

Amaç: Araştırmada bir psikiyatri hastanesinde çalışmakta olan hemşirelerin profesyonel benlik kavramı ve iletişim becerileri düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Gereç ve Yöntem:** Tanımlayıcı nitelikte yürütülen araştırmanın evrenini Türkiye’de bulunan bir Ruh Sağlığı ve Hastalıkları hastanesinde çalışan 150 Hemşire oluştururken, çalışmaya katılmayı kabul eden 90 hemşire ise çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, İletişim Becerileri Envanteri (İBE) ve Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği (HPBKÖ) kullanılmıştır. **Bulgular:** Hemşirelerin HPBKÖ’nin toplam puan ortalamasının (108.23±10.81) ve İBE toplam puan ortalamasının (156.77±9.68) olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin İBE ve HPBKÖ ölçeklerinin alt boyutları ve toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında; HPBKÖ alt boyutlarından mesleki memnuniyet alt boyutunun İBE alt boyutlarından davranışsal iletişim alt boyutu ile istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur (r=0.244, p<0.01). HPBKÖ toplam puanı ve mesleki yetkinlik, mesleki tutum ve beceri alt boyutları ile İBE toplam puanı ve zihinsel iletişim, davranışsal iletişim alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur (p < 0.01). **Sonuç:** Psikiyatri hastanesinde çalışan hemşirelerin, PBK algılarının yüksek olduğu, iletişim becerilerinin ise orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Psikiyatri hemşireliği, profesyonel benlik kavramı, iletişim becerileri

ABSTRACT

Objective: The study was conducted with the aim of investigating the levels of professional self-concept and communication skills of nurses working in a psychiatric hospital. **Materials and Methods:** The study population of the descriptive type research consists of 150 nurses working in a psychiatric hospital, and the study sample consists of 90 nurses who agreed to participate in this study. Personal Information Form, Communication Skills Inventory (CSI) and Professional Self-Concept Nursing Inventory (PSCNI) were used for data collection. **Results:** Of the nurses participated in the research, the total PSCNI score average was 108.23±10.81, and the total CSI score average was 156.77±9.68. When the CSI and PSCNI total and sub-scale score averages of the nurses were compared, a positive and significant correlation was found between the Professional satisfactions sub-scale of the PSCNI and behavioral communication sub-scale of the CSI (r=0.244, p<0.01). There was a significant positive correlation between the total PSCNI score and the Professional competence, Professional attitude and skills sub-scales and the CSI total score and mental communication and behavioral communication sub-scales (p<0.01). **Conclusion:** The nurses working in a psychiatric hospital were found to have higher professional self-concept perceptions and moderate communications skills.

Keywords: Psychiatric nursing, professional self-concept, communication skills

¹ Hemşirelik, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye, ORCID: 0000-0002-5499-2143

² Hemşirelik, Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Bingöl, Türkiye, ORCID: 0000-0003-0444-3717

Sorumlu Yazar: Hatice POLAT, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye, e-mail: hatice_ce.polat@hotmail.com

GİRİŞ

Psikiyatri hemşireliği hemşirelik mesleğinin özel alanlarından biridir. Psikiyatri hemşireliği; insanın davranışlarını anlamayabilmeyi amaçlayan, kişinin hem hasta hem de kendisi ile ilgilenmesini kapsayan dinamik bir beceridir (Özbaş ve Buzlu, 2011). Travelbee (1971) hemşirelik mesleğinin temelini, insan-insana ilişkinin oluşturduğunu vurgulamış ve aralarındaki insan-insana ilişki derinleştğinde ve geliştiğinde hemşire-hasta arasındaki etkileşimin anlam ve değerinin artacağını belirtmiştir (Çam vd., 2007). Hemşirelerin günün her saatinde hizmet sunması ve hastaya diğer sağlık ekibi üyelerine göre daha yakın olmaları hemşirelere birtakım sorumluluklar yüklemektedir. Hemşirelerin bu sorumlulukları başarılı biçimde yerine getirebilmesi için hemşirelerden etkin bir biçimde iletişim becerisini kullanmaları beklenmektedir (Başar vd., 2015). İletişimin doğru ve etkili olması, hemşirenin hastası ile kurduğu ilişkide güven duygusu ve kabullenmenin sağlanabilmesi, hasta bireyin psikososyal bütünlüğünün sağlanabilmesi ve kaliteli bir hemşirelik bakımının sunulabilmesi için de gerekmektedir (Tiryaki vd., 2013).

Psikiyatri hemşirelerinden kendilerini tanımaları, psikiyatri hastalarında sağlıklı davranış değişikliğini sağlamaları ve psikiyatri hastalarının sosyal ilişkilerini geliştirerek, hastaneden topluma daha kısa sürede dönebilmeleri için hastalara yardım etmeleri beklenir (Varcarolis, 2010). Bu nedenle sağlık bakım ve tedavi hizmetlerinde bireyleri doğru anlamının ve doğru anlaşılmanın oldukça önemli olduğunu, özellikle psikiyatri kliniklerinde çalışacak hemşirelerin iletişim beceri ve yeteneklerinin daha fazla olması gerektiği belirtilmektedir (Tuncer ve Demiralp, 2016). İletişim becerisi profesyonel olabilmek için oldukça önemlidir (Akgün ve Özdemir, 2015).

Günümüzde çağdaş toplumların en çok önem verdiği konulardan birisi profesyonelliktir (Yazıcı ve Güdücü, 2015). Hemşireliğin profesyonel statüye sahip olması ve topluma kaliteli hizmet sunabilmesi için meslek üyelerinin profesyonel benliklerinin güçlü olması gerekmektedir (Çam vd., 2018; Sabancıoğulları ve Doğan, 2012). Profesyonel benlik kavramının gelişimi, hayatın ve profesyonel gelişimin her aşamasında çevreyle etkileşim sonucunda gerçekleşir (Şimşek ve Tel, 2017). Hemşirelik için profesyonel benlik kavramı, hemşire olarak bireylerin becerileri hakkındaki düşünceleri, ilkeleri, algılamaları ve beklentileri olup, hasta ile iletişimlerine, uygulamalarına ve düşünme biçimine yön veren, hemşirelerin sahip olduğu değerler ve inançlardır (Çam vd., 2018; Hensel vd., 2014; Milisen vd., 2010). Profesyonel benlik kavramının gelişmesi, hemşirelerin profesyonel niteliklerini uyulamaya yansıtma düzeylerine bağlıdır (Sabancıoğulları ve Doğan, 2011). Profesyonel benlik, hemşirelik hizmetlerinde vazgeçilmez bir kavramdır ve hemşireliğin meslekleşebilmesinde temel oluşturmaktadır (Sabancıoğulları ve Doğan, 2014; Deppoliti, 2008)

Gelişen teknolojiyle yeni hastalıklar ortaya çıkmakta, bakıma duyulan gereksinimler değişmekte ve bireyler her geçen gün daha fazla kaliteli hemşirelik bakımını talep etmektedirler. Bu durum sağlık bakım sisteminde, motivasyonu yüksek, profesyonel niteliklere sahip ve değişime açık hemşirelere duyulan ihtiyaç ve beklentilerin artmasına neden olmaktadır (Sabancıoğulları ve Doğan, 2014; Hwang vd., 2009). Asi Karakaş ve arkadaşları psikiyatri kliniğinde çalışan hemşireler ile yaptıkları çalışmada hemşirelerin profesyonel benlik düzeylerinin yüksek olduğunu bildirmişlerdir (Asi vd., 2021). Benzer şekilde psikiyatri

kliniğinde çalışan hemşirelerde İB düzeylerini ölçen çalışmalar olmakla birlikte (Tuncer ve Demiralp, 2016), Literatür incelendiğinde psikiyatri kliniğinde çalışan hemşirelerin iletişim beceri düzeyleri ve profesyonel benlik kavramları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma psikiyatri kliniğinde çalışan hemşirelerin iletişim beceri düzeyleri ve profesyonel benlik kavramı düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma soruları

1. Hemşirelerin iletişim beceri düzeyleri ve profesyonel benlik düzeyleri nedir?
2. Hemşirelerin iletişim beceri düzeyleri ile profesyonel benlik düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tasarımda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, ülkemizde bulunan bir Ruh Sağlığı ve Hastalıkları hastanesinde Ağustos 2017- Ocak 2018 tarihlerinde çalışan 150 Hemşire oluştururken, araştırmada örneklem seçimine gidilmemiştir. Çalışmaya katılmayı kabul eden ve veri toplama formunu tam dolduran 90 hemşire (%60) araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında katılımcıların sosyodemografik özelliklerinin sorgulandığı Kişisel Bilgi Formu, İletişim Becerileri Envanteri, Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği'nden oluşan 3 adet form kullanılmıştır.

Kişisel bilgi formu: Araştırmacı tarafından hazırlanan bu formda hemşirelerin; yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim, hemşire olarak toplam çalışma süresi, şuan çalışılan klinikteki çalışma süresi, haftalık çalışma süresi, çalışma düzeni, geliri yeterli bulma, hemşirelik mesleğini isteyerek yapma, hemşirelik mesleği ile ilgili dergi okuma ve psikiyatri hemşireliği ile ilgili eğitime katılma durumlarını içeren 12 soru yer almaktadır.

İletişim becerileri envanteri (İBE): Bireylerin iletişim beceri düzeylerinin değerlendirilebilmesi için Ersanlı ve Balcı tarafından geliştirilen 5'li Likert tipi bir ölçektir. İletişim Becerileri Envanteri 45 sorudan ve "Zihinsel İletişim Becerileri (ZİB)", "Duygusal İletişim Becerileri (DUİB)" ve "Davranışsal İletişim Becerileri (DAİB)" olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. İBE'nin tamamından ve alt boyutlardan alınan puanlar yükseldikçe, bireyin iletişim beceri düzeyinin yükselmektedir (Ersanlı ve Balcı, 1998). Envanterin iç tutarlılığının belirlenmesi amacı ile hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı 0,72'dir (Ersanlı ve Balcı, 1998). Bu çalışmada da iletişim becerileri envanteri toplam puanı cronbach alfa katsayısı 0.72 olarak belirlenmiştir.

Hemşirelerin profesyonel benlik kavramı ölçeği (HPBKÖ): Sabancıoğulları ve ark. tarafından hemşirelerin profesyonel benlik kavramlarını belirlemek amacı ile geliştirilmiştir. HPBKÖ 36 sorudan ve "mesleki memnuniyet", "mesleki yetkinlik" ile "mesleki tutum ve beceri" olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır (Sabancıoğulları ve Doğan, 2011). Alınan puanların yükselmesi, hemşirelerin profesyonel benlik kavramının olumlu yönde geliştiğini göstermektedir. Ölçeğin orijinalinde, Cronbach Alpha değeri mesleki memnuniyet boyutu için 0.80, mesleki yetkinlik boyutu için 0.82, mesleki tutum ve beceri boyutu için 0.80 ve ölçek

geneli için 0.87 olarak bulunmuştur (Sabancıoğulları ve Doğan, 2011). Bu çalışmada profesyonel benlik kavramı ölçeği toplam puanı cronbach alfa katsayısı 0.89 mesleki memnuniyet boyutu için 0.74, mesleki yetkinlik boyutu için 0.83, mesleki tutum ve beceri boyutu için 0.83 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Hemşirelere, araştırmanın amacı ile ilgili bilgi verildi ve sözlü onamları alındı. Veri toplama araçları, hemşirelere araştırmacı tarafından yüz yüze görüşme yöntemiyle klinikte hemşire odalarında uygulanmıştır. Veri toplama araçlarındaki soruların yanıtlanması ortalama 15-20 dakika sürmüştür.

Verilerin Değerlendirilmesi

İstatistiksel analizler SPSS 21 (Statistical Package for social Science) istatistik paket programında yapıldı. Ölçek puanlarının normal dağılıma uygunluğu Shapiro-Wilks testi ile değerlendirildi. Ölçek puanlarının değerlendirilmesinde; yüzdelikler, puan ortalamaları, cronbach alfa iç tutarlılık testleri ile pearson korelasyon analizi kullanıldı.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma için etik kurul onayı (Belge no: 2018-2/2) ve araştırmanın gerçekleştirileceği hastaneden yazılı izinler alındı. Bilgi edinilen tüm araştırmalarda cevapların gönüllü olarak verilmesi, araştırmanın amacı ve elde edilen sonuçların hangi amaçlarla kullanılacağı açıklandı. Hemşirelerin yazılı ve sözlü onamları alındı. Araştırmaya katılan bireylere, kendileri ile ilgili bilgilerin başkalarına açıklanmayacağı konusunda açıklama yapıldı ve “gizlilik ilkesine” uyuldu. Araştırma, Helsinki Bildirgesi Prensipleri’ne uygun olarak yürütüldü.

BULGULAR

Araştırmaya katılan hemşirelerin 62’si (%68.9) kadın, 36’sı (%40.0) 36-43 yaş arasındadır ve 50’si (%55.6) lisans mezunudur. Hemşirelerin 39’u (%43.3) toplam çalışma süresinin 6-12 yıl arasında olduğunu ve 68’si ise (%75.6) şuan ki klinikte çalışma süresinin 0-5 yıl arasında olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca çalışmaya katılan hemşirelerin 60’ının (%66.7) gelirini yeterli bulmadığı, 81’nin (%90) haftada 40 saat çalıştığı, 46’sının (51.1) vardiyalı çalıştığı, 66’sının (%73.3) hemşirelik mesleğini isteyerek yaptığı, 45’nin (%50) hemşirelik mesleği ile ilgili dergileri bazen okuduğu belirlenmiştir. Ayrıca hemşirelerin 35’i (%38.9) Psikiyatri hemşireliği ile ilgili eğitime katılmışken, 55’i (%61.1) Psikiyatri hemşireliği ile ilgili eğitime katılmamıştır.

Tablo 1. Hemşirelerin tanımlayıcı özelliklerinin dağılımı

Tanımlayıcı Özellikler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yaş		
18-27 yaş	12	13.3
28-35 yaş	28	31.1
36-43 yaş	36	40.0
44 ve üzeri	14	15.6
Cinsiyet		
Kadın	62	68.9
Erkek	18	31.1
Medeni Durum		
Evli	70	77.8
Bekâr	20	22.2
Eğitim Durumu		
Sağlık meslek lisesi	9	10.0
Ön lisans	27	30.0
Lisans	50	55.6
Yüksek lisans	4	4.4
Hemşire olarak toplam çalışma süresi		
0-5 yıl	10	11.1
6-12 yıl	39	43.3
13-19 yıl	25	27.8
20 ve üzeri	16	17.8
Şuan ki klinikte çalışma süresi		
0-5 yıl	68	75.6
6-12 yıl	17	18.9
13-19 yıl	4	4.4
20 ve üzeri	1	1.1
Geliri yeterli bulma durumu		
Evet	30	33.3
Hayır	60	66.7
Haftalık çalışma süresi		
40 saat	81	90
40 saatten fazla	9	10
Çalışma düzeni		
Gündüz	44	48.9
Vardiyalı	46	51.1
Hemşirelik mesleğini isteyerek yapma		
Evet	66	73.3
Hayır	24	26.7
Hemşirelik mesleği ile ilgili dergi okuma durumu		
Evet	16	17.8
Hayır	29	32.2
Bazen	45	50.0
Psikiyatri hemşireliği ile ilgili eğitime katılma durumu		
Evet	35	38.9
Hayır	55	61.1

Araştırmaya katılan hemşirelerin İBE ve alt boyutları puan ortalamaları incelendiğinde (Tablo 2), İBE toplam puan ortalamasının 156.77 ± 9.68 , zihinsel iletişim alt boyutu puan ortalamasının

55.54±4.70, duygusal iletişim alt boyutu puan ortalamasının 48.18±3.61 ve davranışsal alt boyutu puan ortalamasının 53.04±4.30 olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin HPBKÖ ve alt boyutları puan ortalamaları incelendiğinde, HPBKÖ toplam puan ortalamasının 108.23±10.81, mesleki memnuniyet alt boyutu puan ortalamasının 13.66±3.19, mesleki yetkinlik alt boyutu puan ortalamasının 21.94±2.54 ve mesleki tutum ve beceri alt boyutu puan ortalamasının 72.62±7.13 olduğu belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Hemşirelerin İBE ve HPBKÖ ölçeklerinden aldıkları puan ortalamaları

ÖLÇEKLER		Mean (\bar{X}) ±Standart Sapma (SS)		Ölçekten Alınabilecek Min-Max Puanlar
İBE	Zihinsel	55.54±	4.70	15-75
	Duygusal	48.18 ±	3.61	15-75
	Davranışsal	53.04 ±	4.30	15-75
	Toplam	156.77±	9.68	45-225
HPBKÖ	Mesleki Memnuniyet	13.66 ±	3.19	5-20
	Mesleki Yetkinlik	21.94 ±	2.54	7-28
	Mesleki Tutum ve Beceri	72.62 ±	7.13	24-96
	Toplam	108.23 ±	10.81	36-144

*Ortalama±Standart sapma.

Hemşirelerin İBE ve HPBKÖ ölçeklerinin alt boyutları ve toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında (Tablo 3); HPBKÖ alt boyutlarından mesleki memnuniyet alt boyutunun İBE alt boyutlarından davranışsal iletişim alt boyutu ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r= 0.244$, $p=0.021$). İBE alt boyutlarından duygusal iletişim alt boyutu ile HPBKÖ toplam puanı ve beceri, mesleki memnuniyet, mesleki tutum ve mesleki yetkinlik alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

HPBKÖ toplam puanı ile İBE toplam puanı ($r=0.340^{**}$, $p=0.001$) ve zihinsel iletişim ($r=0.447^{**}$, $p=0.00$), davranışsal iletişim ($r=0.410^{**}$, $p=0.00$) alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. HPBKÖ'nin mesleki yetkinlik alt boyutu ile İBE toplam puanı ($r=0.364^{**}$, $p=0.00$) ve zihinsel iletişim ($r=0.434^{**}$, $p=0.00$), davranışsal iletişim ($r=0.376^{**}$, $p=0.00$) alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. HPBKÖ'nin mesleki tutum ve beceri alt boyutu ile İBE toplam puanı ($r=0.317^{**}$, $p=0.002$) ve zihinsel iletişim ($r=0.433^{**}$, $p=0.00$), davranışsal iletişim ($r=0.378^{**}$, $p=0.00$) alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur

Tablo 3. Hemşirelerin İBE ve HPBKÖ puan ortalamaları arasındaki ilişki

ÖLÇEKLER	İBE								
	Zihinsel İletişim		Duygusal İletişim		Davranışsal İletişim		Toplam		
	r	p	r	p	r	p	r	p	
HPBKÖ	Mesleki Memnuniyet	0.201	0.58	-0.144	0.174	0.244**	0.021	0.152	0.153
	Mesleki Yetkinlik	0.434**	0.00	-0.38	0.723	0.376**	0.00	0.364**	0.00
	Mesleki Tutum ve Beceri	0.433**	0.00	-0.165	0.121	0.378**	0.00	0.317**	0.002
	Toplam	0.447**	0.00	-0.160	0.131	0.410**	0.00	0.340**	0.001

TARTIŞMA

Hemşirelerin günlük yaşantılarında çevresindeki bireyler ile ilişkilerini sürdürürken olduğu kadar, bakım verdikleri bireyleri anlayabilmesi ve yardım edebilmesi için de gelişmiş iletişim becerisi gerekmektedir (Temel ve Şişman, 2017). Bizim çalışmamızın sonuçlarına göre; İBE'nin minimum-maximum değerleri göz önüne alındığında hemşirelerin iletişim becerileri toplam puan ortalamasının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Çalışmamıza katılan hemşirelerin İBE'nin alt boyutlarında en fazla puanı zihinsel iletişim alt boyutundan, en düşük puanı ise duygusal İB alt boyutundan aldıkları belirlenmiştir. Bu sonuç çalışmamıza katılan hemşirelerin özellikle duygusal iletişim becerileri yönünden desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. İletişim beceri düzeyleriyle ilgili yapılan çalışmalarda, literatürde farklı sonuçlar bildirilmiştir. Ülkemizde hemşirelik öğrencileri ve farklı alanlarda çalışan hemşirelerle yapılan bazı çalışmalarda hemşirelerin iletişim becerilerinin orta düzeyde olduğu belirtilirken (Söğüt vd., 2018; Başar vd., 2015; Kaya vd., 2016), bazı çalışmalarda ise iletişim becerilerinin yüksek olduğu bildirilmiştir (Akgün ve Kardaş, 2015; Bingöl ve Demir, 2011; Tiryaki Şen vd., 2013). Xie ve ark. (2013) hemşirelerin klinik eğitimdeki iletişim becerilerini değerlendirmek amacı ile yapmış oldukları çalışmada mevcut hemşirelik programlarında hemşirelere klinik iletişim beceri eğitimi veya iletişim beceri kursu sağlama ihtiyacının gerekli olduğunu belirtmiş ve konunun önemini vurgulamıştır. Townsend (2015) psikiyatri veya ruh sağlığı alanında çalışmakta olan hemşirelerin, terapötik teknikleri veya iletişim becerilerini yaşantılarında zorluk yaşayan ya da yaşamdaki değişikliklere uyum sağlamaya çalışan hastalara yardım etmek için kullanmaları gerektiğini vurgulamıştır. Bu nedenle özellikle psikiyatri kliniğinde çalışacak hemşirelerin iletişim beceri ve yeteneklerinin iyi olması istenir (Tuncer ve Demiralp, 2016). Hemşirelerin üstlenmiş olduğu önemli sorumluluklara ve bu sorumlulukların yapı taşlarından birinin iletişim becerileri olmasına rağmen çalışmamızda psikiyatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin iletişim becerilerinin istendik düzeyde olmadığı görülmektedir. Lai (2016) hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerilerini geliştirmek için yapmış olduğu çalışmada simülasyon temelli uygulamaların ve iletişim beceri kurslarının önemine dikkat çekmiştir. Çalışmamızda hemşirelerin iletişim becerilerinin orta düzeyde olmasının sebebi hizmet içi eğitimlerin uygulamalı eğitimlerle

desteklenmiyor olması olabilir. Ayrıca hasta bakımını uygularken iletişimi engelleyen birçok faktörün etkili olabileceği söylenilebilir. Çıtak ve ark. (2011) yapmış oldukları çalışmada hemşirelerin zor olarak belirttiği hasta grupları ile iletişim sıkıntısı yaşayacağını düşündüklerini belirtmişlerdir. Psikiyatrik bozukluğu olan hastaların bozuk beden algısı, özgüven eksikliği, duygusal problemleri, öfkelerini kontrol edememeleri gibi sebeplerle sosyal ilişkileri bozulabilir (Tuncer ve Demiralp, 2016). Bu özellikleri ile psikiyatrik hastalar zor hasta grubu olarak sayılabilirler. Çalışmamızda hemşirelerin iletişim becerilerinin orta düzeyde olması bu durumla ilişkili olabilir.

Bu çalışma sonuçlarına göre; HPBK ölçeğinin minimum-maximum değerleri göz önüne alındığında hemşirelerin profesyonel benlik kavramı puan ortalamalarının olumlu yönde ortalamanın üzerinde olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Türkiye’de hemşirelerle yapılan araştırmalarda hemşirelerin profesyonel benlik kavramı düzeylerinin yüksek olduğu bildirilmiştir (Kantek ve Şimşek, 2017; Sabancıoğulları ve Doğan, 2014; Sabancıoğulları ve Doğan, 2017; Sabancıoğulları vd., 2018). Benzer şekilde Parandavar ve ark. (2016) çalışmalarında hemşirelerin profesyonel benlik kavramı puan ortalamalarının yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışmada, ruh sağlığı hastanesinde çalışan hemşirelerin profesyonel benlik düzeylerinin yüksek olduğu sonucundan hareketle, ruh sağlığı ve hastalıkları hastanesinde çalışan hemşirelerin meslekleriyle ilgili olumlu algıya sahip oldukları, profesyonel rol ve sorumluluklarının bilincinde oldukları, mesleğe ve mesleki uygulamalara yönelik tavırlarının olumlu olduğu sonucuna varılabilir.

Bu çalışmanın sonuçlarına göre; HPBK ölçeğinin “mesleki memnuniyet alt boyutu”, “mesleki yetkinlik alt boyutu” ve “mesleki tutum ve beceri alt boyutu” puan ortalamalarının minimum-maximum değerleri göz önüne alındığında hemşirelerin bu alt boyutlardan yüksek puan aldıkları belirlenmiştir. Benzer şekilde Sabancıoğulları ve Doğan’ın (2014) üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin profesyonel benlik gelişim düzeyleri ve etkileyen faktörleri belirlemek için yaptıkları çalışmada da hemşirelerin mesleki memnuniyet, mesleki yetkinlik, mesleki tutum ve beceri alt boyut puan ortalamaları ortanın üzerinde ve olumlu olduğunu bildirmişlerdir. Bu çalışmada, ruh Sağlığı hastanesinde çalışan hemşirelerin profesyonel benlik ölçeğinin alt boyut puan ortalamalarının yüksek olduğu sonucundan hareketle; ruh sağlığı alanında çalışan hemşirelerin mesleki doyum ve memnuniyetlerinin yüksek olduğu ayrıca mesleğin niteliklerinin yerine getirilmesi konusunda olumlu duygu, düşünce ve inanca sahip oldukları söylenebilir.

Bu çalışmada HPBKÖ toplam boyutu ile İBE toplam boyut puan ortalamaları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Dolayısı ile çalışmaya katılan hemşirelerin iletişim becerileri ile profesyonel benlik kavramları birbirleriyle ilişkilidir. Literatür incelendiğinde psikiyatri kliniğinde çalışan hemşirelerin iletişim becerileri ile profesyonel benlik kavramları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Etkili iletişime en gereksinim duyulan alanlardan biri olan sağlık bakım sisteminde hemşireler iletişim becerilerini, hastaya bakımı sırasında bilgi vermek, yanlış anlamaları düzeltmek, bakım planını geliştirmek ve uygulamak, iyilik ya da esenlik halinde olmayı kolaylaştırmak için kullanırlar (Kaya vd., 2016). Hemşirenin mesleki başarısı ve hasta memnuniyeti hemşirenin sahip olduğu ve uyguladığı iletişim becerileri ile doğru orantılıdır (McCarthy vd., 2008). İletişim, hemşirelik

mesleğinde sistemde bozulan dengeyi yeniden sağlamak amacı ile kullanılan bütün süreçlerin temelini oluşturmaktadır. Hemşireler problemleri belirlemede, problem çözmede, stres ile başetmede ve sağlık eğitiminde etkili iletişim tekniklerini kullanırlar. Bu bağlamda iletişim becerileri profesyonelleşebilmek için oldukça önemlidir (Tiryaki vd., 2013). Kyoung Ja ve ark. (2010) yaptıkları çalışmada psikiyatri ruh sağlığı hemşirelerinin profesyonelliklerinin gelişiminin hemşirelik performanslarını artırdığını bildirmişlerdir. Daha güçlü profesyonel benlik kavramına sahip hemşireler, daha iyi hasta bakımı sağlarken hemşirelik bilgilerini daha etkili bir şekilde kullandıklarını ve aktardıklarını düşünür ve hissederler (Hensel, 2011). Mlinar ve ark. yapmış oldukları çalışmada, profesyonel benlik kavramı yüksek olan hemşirelerin, diğer bireyler ile etkileşimlerinden ve davranışlarından kendilerini daha fazla sorumlu hissettiklerini bildirmişlerdir (Sabancıoğulları vd., 2018; Mlinar vd., 2009).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelerin iletişim becerilerinin yüksek profesyonel benlik kavramıyla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Etkili iletişim becerilerini kullanabilmek, bir yardım mesleği olan hemşirelik için oldukça önem taşımaktadır. Psikiyatri Hemşireliği alanında profesyonelleşme ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi için iletişim becerileri konusunda mezuniyet öncesi ve sonrası eğitimlerin düzenlenmesi, yürütülmesi ve sürekliliğin sağlanması önerilebilir. Ayrıca psikiyatri hemşireleriyle daha geniş örneklemlerle çalışmaların yapılması önerilebilir.

Çıkar çatışması beyanı

Yoktur.

Yazar katkıları

Yazının ortaya çıkması ve sürdürülmesine katkıda bulunma: HP, SAK

Plan, tasarım: HP, SAK

Veri toplanması / toplanan verilerin analize hazırlanması için işlemesi: HP

Veri analizi: HP

Literatürün gözden geçirilmesi: HP, SAK

Kaleme alma ve düzeltmeler: HP, SAK

Kontrol etme ve gözden geçirme: HP, SAK

Teşekkür

Çalışmaya katılan tüm hemşire arkadaşlarımıza teşekkür ederiz.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, Türkiye’de bulunan bir Ruh Sağlığı ve Hastalıkları hastanesinde çalışmakta olan hemşireler ile sınırlandırılmıştır.

KAYNAKLAR

Akgün, Ş. Z., & Özdemir, K. F. (2015). Hemşirelerin iletişim ve empati beceri düzeylerinin belirlenmesi. *Journal of Academic Research in Nursing*, 1(1), 1-7. <https://doi.org/10.5222/jaren.2015.001>

Asi, K. A., Altun, Ö., Polat, H., & Öztürk, Z. (2021). Examination of evidence-based nursing attitudes and the relationship with professional self-concept in nurses working in a psychiatric hospital. *Perspect Psychiatr Care*, 57(3), 1425-1432 <https://doi.org/10.1111/ppc.12708>

Başar, G., Akın, S., & Durna, Z. (2015). Hemşirelerde ve hemşirelik öğrencilerinde problem çözme ve iletişim becerilerinin değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 125-147. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gumussagbil/issue/23835/253926>

Bingöl, G., & Demir, A. (2011). Amasya sağlık yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri. *Göztepe Tıp Dergisi*, 26(4), 152-159. <https://doi.org/10.5222/J.GOZTEPETRH.2011.152>

Çam, O., Pektaş, İ., & Bilge, A. (2007). Ebe/hemşirelere verilen ruh sağlığı ve hastalıkları eğitiminin ruhsal hastalıklara yaklaşımlarına iletişim becerilerine ve iş doyumlarına etkilerinin araştırılması. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10(3), 3-7. <https://doi.org/10.17049/AHSBD.75344>

Çam, O., Yalçın, N., Demir, B., İnce, Ş., Koçoğlu, Z., & Sağlam, B. (2018). Öğrenci hemşirelerde profesyonel benlik kavramı ve etkileyen faktörler. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 34(1), 66-78. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egehemsire/issue/36787/341636>

Çıtak, E. A., Avcı, S., Basmacı, Ö., & Durukan, İ. (2011). Bir üniversite hastanesinde hemşirelerin zor hasta olarak tanımladıkları hastalarla iletişim davranışlarının incelenmesi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 13(1), 35-44. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hemarge/issue/52713/695151>

Deppoliti, D. (2008). Exploration how new registered nurses construct professional identity in hospitalsetting. *The Journal of Continuing Education in Nursing*, 39(6), 255-262. <https://doi.org/10.3928/00220124-20080601-03>

Ersanlı, K., & Balcı, S. (1998). İletişim becerileri envanteri: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(10), 7- 12. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/21430/229794>

Hensel, D. (2011). Relationships among nurses' professional self-concept, health, and lifestyles. *Western Journal of Nursing Research*, 33(1), 45-62. <https://doi.org/10.1177/0193945910373754>

Hensel, D., Middleton, M. J., & Engs, R. C. (2014). Cross-sectional study of drinking patterns, prelicensure nursing education, and professional identity formation. *Nurse Education Today*, 34(5), 719-723. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2013.08.018>

Hwang, I. J., Lou, F., Han, S. S., Cao, F., Kim, W. O., & Li, P. (2009). Professionalism: The Major factor influencing job satisfaction among Korean and Chinese nurses. *International Nursing Review*, 56(3), 313–318. <https://doi.org/10.1111/j.1466-7657.2009.00710.x>

Kantek, F., & Şimşek, B. (2017). Factors relating to professional self-concept among nurse managers. *Journal of Clinical Nursing*, 26(23-24), 4293-4299. <https://doi.org/10.1111/jocn.13755>

Kaya, N., Turan, N., Alieva A. H., Cenal, Y., Kahraman, A., & Evren, M. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin sanat özelliklerine göre iletişim becerileri ve sosyal zekâ düzeyleri. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 13(1), 50-58. <https://doi.org/10.5222/HEAD.2016.282>

KyoungJa, K., KyoungHee, K., Kyung, K., & Jung, A. K. (2010). The impact of nursing professionalism on the nursing performance and retention intention among psychiatric mental health nurses. *Journal of Korean Academy of Nursing Administration*, 16(3), 229-239. <https://doi.org/10.1111/jkana.2010.16.3.229>

Lai, C. Y. (2016). Training nursing students' communication skills with online video peer assessment. *Computers & Education*, 97, 21-30. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2016.02.017>

McCarthy, B., O'Donovan, M., Twomey, A. (2008). Person-centred communication: design, implementation and evaluation of a communication skills module for under-graduate nursing student in an Irish context. *Contemp. Nurse*, 27(2), 207-222. <https://doi.org/10.5172/conu.2008.27.2.207>

Milisen, K., Busser, T., Kayaert, A., Abraham, I., & Casterla, B. D. (2010). The evolving Professional nursing self-image of students in baccalaureate programs: A Cross-sectional survey. *International Journal of Nursing Studies*, 47(6), 688-698. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2009.11.008>

Mlinar, S., Tušak, M., Karpljuk, D. (2009). Self-concept in intensive care nurses and control group. *Nursing Ethics*, 16(3), 328-339. <https://doi.org/10.1177/0969733009102696>

Özbaş, D., & Buzlu, S. (2011). Geçmişten günümüze psikiyatri hemşireliği. *İ.Ü.F.N. Hemşirelik Dergisi*, 19(3), 187-193. Erişim adresi: https://fnjn.org/Content/files/sayilar/167/Ge_mi_ten%20G_n_m_ze%20Psikiyatri%20Hem_ireli_i%5B%23112217%5D-95082.pdf

Parandavar, N., Rahmanian, A., & Jahromi, Z. B. (2016). A study of the relationship between nurses' professional self-concept and professional ethics in hospitals affiliated to Jahrom university of medical sciences, Iran. *Global Journal of Health Science*, 8(4), 82-88. <https://doi.org/10.5539/gjhs.v8n4p82>

Sabancıoğulları, S., & Doğan, S. (2011). Öğrenci hemşirelerde profesyonel benlik kavramı ölçeği (ÖHPBKÖ): Geliştirilmesi, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 27(2), 35-45. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/825502>

Sabancıoğulları, S., & Doğan, S. (2012). Bir entegre eğitim programından yeni mezun olan hemşirelerin meslek ve okul eğitimine ilişkin düşünceleri ve profesyonel kimlik düzeyleri. İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Hemşirelik Dergisi, 20(3), 184-192. Erişim adresi: <https://app.trdizin.gov.tr/makale/TVRVMk5EVTVPUT09/bir-entegre-egitim-programindan-yeni-mezun-olan-hemshirelerin-meslek-ve-okul-egitimine-iliskin-dusunceleri-ve-profesyonel-kimlik-duzeyleri>

Sabancıoğulları, S., & Doğan, S. (2014). Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin profesyonel benlik gelişim düzeyleri ve etkileyen faktörler. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 17(1), 15-22. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunihem/issue/2664/34364>

Sabancıoğulları, S., & Doğan, S. (2017). Professional self-concept in nurses and related factors: A sample from Turkey. International Journal of Caring Sciences, 10(3), 1676-1684. Erişim adresi: https://www.internationaljournalofcaringsciences.org/docs/63_6_sabanciogullari_original_10_3.pdf

Sabancıoğulları, S., Kol, U. E., Arslantaş, A. T., Toğantemur, F., & Ülker, F. (2018). Hemşirelerin etik karar verme düzeyi ile profesyonel benlik kavramları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 11(2), 105-112. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfed/issue/46783/586644>

Söğüt, S., Cangöl, E., & Dinç, A. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin iletişim beceri düzeylerinin belirlenmesi. Researcher: Social Science Studies, 6(2), 272-280. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/researcher/issue/66630/1042653>

Şimşek, N., & Tel, H. (2017). Yapılandırılmış bir eğitimin sosyal hizmetler kurumu'ndan yardım almakta olan ergenlerin öfke kontrolü, atılganlık ve benlik saygısı düzeyine etkisi. Balıkesir Sağlık Bil Dergisi, 6(1), 22-29. <https://doi.org/10.5505/bsbd.2017.86580>

Temel, M., & Şişman, F. N. (2017). İletişim becerileri eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin sanal ve kişilerarası ilişkilerine etkisi. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi, 4(3), 171-179. <https://doi.org/10.17681/hsp.297738>

Tiryaki Ş. H., Yılmaz, T. F., & Pekşen Ü. Ö. (2013). Hizmet içi eğitim hemşirelerinin iletişim beceri düzeyleri. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi, 4(1), 13-20. <https://doi.org/10.5505/phd.2013.70188>

Townsend, M. (2015). Essentials of psychiatric mental health nursing, Philadelphia: F.A. Davis Company.

Tuncer, M., & Demiralp, M. (2016). Psikiyatri kliniklerinde çalışan hemşirelerde duygusal zekâ ve iletişim becerileri ilişkisi: çok merkezli bir çalışma. TAF Prev Med Bull, 15(5), 389-395. Erişim adresi: <https://www.bibliomed.org/mnsfulltext/1/1-1448277282.pdf?1651052743>

Varcarolis, E. (2010). Foundations of psychiatric mental health nursing. Saunders.

Xie, J., Ding, S., Wang, C., & Liu, A. (2013). An evaluation of nursing students' communication ability during practical clinical training. *Nurse Education Today*, 33(8), 823-827. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2012.02.011>

Yazıcı S. A., & Güdücü, T. F. (2015). Çocuk hemşirelerinde mesleki profesyonel değerler. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(2), 105-109. Erişim adresi: <http://journal.acibadem.edu.tr/en/pub/issue/61308/914409>